

312/2001 Sb.

Zákon

ze dne 8. srpna 2001

O státních hranicích

Vyhlášeno dne 6. září 2001, datum poslední novelizace 1. ledna 2024

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Státní hranice české republiky

HLAVA I

Základní ustanovení

§ 1

Předmět úpravy

(1) Tento zákon upravuje ve věcech státních hranic České republiky (dále jen „státní hranice“)

- a) výkon státní správy,
- b) práva a povinnosti fyzických osob a právnických osob.

(2) Pokud Parlamentem schválené, ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána, (dále jen „mezinárodní smlouva“) stanoví něco jiného než tento zákon, použije se mezinárodní smlouva.

§ 2

Základní pojmy

(1) Státní hranice oddělují výsostné území České republiky od území sousedních států jak na zemském povrchu, tak svislým směrem ve vzdušném prostoru i pod zemským povrchem, v nadzemních i podzemních stavbách a zařízeních. Státní hranice jsou stanoveny mezinárodní smlouvou nebo ústavním zákonem. Polohu státních hranic lze určit z hraničního dokumentárního díla nebo z vyznačení průběhu státních hranic v terénu.

(2) Hraniční dokumentární dílo je soubor geodetických a popisných údajů o státních hranicích. Obsah a forma

hraničního dokumentárního díla jsou stanoveny mezinárodní smlouvou.

(3) Čáru státních hranic tvoří souvislá množina bodů, které určují průběh státních hranic na zemském povrchu a jejichž polohu lze určit z hraničního dokumentárního díla.

(4) Lomový bod je bodem čáry státních hranic, v němž čára státních hranic mění směr, a jeho polohu lze určit z hraničního dokumentárního díla.

(5) Hraničním vodním tokem je tok, kterým podle mezinárodní smlouvy probíhá v podélném směru čára státních hranic.

(6) Údržbou vyznačení průběhu státních hranic je kontrola správnosti polohy hraničních znaků a obnova jejich stabilizace a nátěrů.

HLAVA II

Průběh a vyznačení státních hranic

§ 3

Průběh a vyznačení státních hranic

(1) Průběh státních hranic musí být zřetelný, jednoznačný a musí být vyznačen hraničními znaky. Poloha hraničních znaků a nevyznačených lomových bodů je určena souřadnicemi uvedenými v hraničním dokumentárním díle.

(2) Hraniční znak je měřickou značkou tvořenou povrchovou stabilizací anebo povrchovou a podzemní stabilizací osazenou centricky nad sebou.

(3) Polohu, tvar a rozměry hraničních znaků, materiál, z něhož jsou zhotoveny, jakož i jejich popis stanoví mezinárodní smlouva.

§ 4

Přímé a nepřímé vyznačení státních hranic

(1) Jestliže státní hranice probíhají

a) po spojnici hraničních znaků nebo po spojnici lomových bodů, jsou vyznačeny přímo,

b) hraničním vodním tokem, hraniční cestou, hraničním příkopem nebo jiným způsobem stanoveným v hraničním dokumentárním díle, který neumožňuje přímé vyznačení, jsou vyznačeny nepřímě.

(2) Při přímém vyznačení jsou hraniční znaky osazeny v čáře státních hranic. Při nepřímém vyznačení jsou hraniční znaky umístěny střídavě nebo v párech po obou stranách čáry státních hranic.

§ 5

Zařízení upozorňující na průběh státních hranic

(1) Zařízením upozorňujícím na průběh státních hranic jsou

a) oválná tabule s vyobrazením velkého státního znaku a modrým nápisem „Česká republika“ na bílém podkladu (dále jen „oválná tabule“),

b) obdélníková tabule s červeným nápisem „POZOR! STÁTNÍ HRANICE“, „POZOR! STÁTNÍ HRANICE PROBÍHAJÍ HRANIČNÍ CESTOU“, „POZOR! STÁTNÍ HRANICE PROBÍHAJÍ HRANIČNÍM VODNÍM TOKEM“, „POZOR! STÁTNÍ HRANICE PROBÍHAJÍ PLAVEBNÍ DRÁHOU“, „POZOR! STÁTNÍ HRANICE PROBÍHAJÍ PO OKRAJI CESTY“ nebo „POZOR! STÁTNÍ HRANICE PROBÍHAJÍ PO BŘEHU VODNÍHO TOKU“ na bílém podkladu (dále jen „textová tabule“).

(2) Oválná tabule se umísťuje na státních hranicích zejména na místech, která jsou podle dohod uzavřených se sousedními státy určena pro překračování státních hranic.

(3) Textová tabule se umísťuje v prostoru do 50 m od státních hranic (dále jen „bezprostřední blízkost státních hranic“).

(4) Zařízení upozorňující na průběh státních hranic jsou ve vlastnictví České republiky.

(5) Vzor oválné tabule je uveden v příloze č. 1 k tomuto zákonu.

§ 6

Umísťování zařízení upozorňujících na průběh státních hranic

Zařízení upozorňující na průběh státních hranic se umísťují

a) na pozemku tak, aby jeho vlastník byl omezen v nejmenší možné míře; na umístění tohoto zařízení na zemědělském pozemku se nevztahuje ochrana zemědělské půdy podle zvláštního právního předpisu,¹⁾

b) u dálnic, silnic nebo místních komunikací sloužících k provozu vozidel nebo chůzi co nejbližše krajnici těchto pozemních komunikací,

c) do svislé nebo vodorovné plochy konstrukce staveb; umístění nesmí ohrozit stabilitu stavby nebo omezit její užívání.

HLAVA III

Hraniční pruh a volná kruhová plocha

§ 7

(1) K zajištění zřetelnosti průběhu státních hranic a k ochraně hraničních znaků je podél státních hranic na úsecích přímého vyznačení hraniční pruh o šíři 1 m (dále jen „hraniční pruh“). Kolem každého hraničního znaku na úsecích nepřímého vyznačujících průběh státních hranic je volná kruhová plocha o poloměru 1 m (dále jen „volná kruhová

plocha“).

(2) Hraniční pruh a volná kruhová plocha jsou udržovány trvale přehledné, bez vzrostlé vegetace a jiných překážek ztěžujících viditelnost hraničních znaků a zřetelnost průběhu státních hranic a v případě hraničního pruhu i viditelnost na oba sousední hraniční znaky.

(3) V hraničním pruhu a ve volné kruhové ploše je zakázáno provádět stavbu nebo jinou činnost, jejichž důsledkem může být narušení hraničních znaků nebo zhoršení zřetelnosti průběhu státních hranic.

(4) Ustanovení odstavce 3 se nevztahuje na stavbu zřizovanou ve veřejném zájmu a sloužící tomuto zájmu nebo jinou činnost, která je prováděna ve veřejném zájmu.

HLAVA IV

Působnost ministerstva vnitra

§ 8

Ministerstvo vnitra (dále jen „ministerstvo“) při správě státních hranic

- a) zabezpečuje vytyčování, vyznačování, zaměřování a údržbu vyznačení průběhu státních hranic, s výjimkou zeměměřických činností na státních hranicích prováděných podle zvláštního právního předpisu,²⁾
- b) zabezpečuje údržbu hraničního pruhu a volných kruhových ploch,
- c) spravuje hraniční dokumentární dílo,
- d) zabezpečuje činnost hraničních komisí zřízených k plnění závazků vyplývajících pro Českou republiku z mezinárodních smluv,
- e) koordinuje činnost státních orgánů ve věcech týkajících se správy státních hranic,
- f) vyjadřuje se ke stavbám, stavebním, technickým a jiným opatřením na státních hranicích nebo v jejich bezprostřední blízkosti, zejména z hlediska vlivu na vyznačení průběhu státních hranic,
- g) poskytuje náhradu za majetkové újmy nebo náhradu za omezení využívání nemovitosti vzniklé v souvislosti s výkonem správy státních hranic,
- h) vykupuje pozemky, které mají být na základě mezinárodní smlouvy o změnách průběhu státních hranic předány sousedním státům,
- i) vydává průkazy podle mezinárodních smluv,³⁾
- j) vede evidenci osob, kterým byl vydán průkaz k výkonu činností na státních hranicích (dále jen „průkaz“), a
- k) zabezpečuje umístění zařízení upozorňujících na průběh státních hranic,
- l) je dotčeným orgánem při pořizování územního plánu pro obec, jejíž území sousedí se státními hranicemi, a v řízení o povolení záměru, týká-li se toto řízení stavby v bezprostřední blízkosti státních hranic.

Práva a povinnosti fyzických nebo právnických osob v souvislosti se správou státních hranic

§ 9

Vstup nebo vjezd na pozemky

Osoba, která plní úkoly při správě státních hranic (dále jen „pověřená osoba“), je oprávněna při výkonu těchto činností vstupovat nebo vjíždět v nezbytném rozsahu na pozemky, které se nachází ve vzdálenosti do 3 km od státních hranic (dále jen „pozemky“). Je-li pozemek oplocen, je pověřená osoba oprávněna na něj vstoupit nebo vjet jen za součinnosti jeho vlastníka nebo uživatele.

§ 10

Užívání nemovitosti

(1) Pověřená osoba může jen v nezbytně nutném rozsahu užívat pozemek nebo stavbu nacházející se na pozemku (dále jen „nemovitost“) ke zřizování, přemísťování, odstraňování vyznačení průběhu státních hranic, údržbě hraničního pruhu nebo volných kruhových ploch nebo k údržbě vyznačení průběhu státních hranic.

(2) Ministerstvo před umístěním hraničního znaku informuje o záměru jeho zřízení vlastníka nemovitosti a písemně ho poučí o právech a povinnostech, které mu zřízením hraničního znaku vznikají.

(3) Jsou-li činnostmi podle odstavce 1 dotčeny jiné zvláštním právním předpisem chráněné zájmy,⁴⁾ postupuje se po předchozím projednání s orgány státní správy nebo orgány územních samosprávných celků, jimž přísluší ochrana těchto zájmů.

(4) Ustanovení odstavců 1 až 3 se použijí obdobně i na zařízení upozorňující na průběh státních hranic.

§ 11

Povinnosti vlastníka nebo uživatele nemovitosti

(1) Vlastník nebo uživatel nemovitosti je povinen

- a) umožnit vstup nebo vjezd na pozemky v souvislosti se správou státních hranic nebo výkon prací při správě státních hranic,
- b) strpět umístění hraničního znaku nebo zařízení upozorňujícího na průběh státních hranic na nemovitosti,
- c) zdržet se činnosti, jež může ohrozit, poškodit, zničit nebo jinak znehodnotit hraniční znak nebo zařízení upozorňující na průběh státních hranic nebo ztížit jejich využívání,

d) oznámit bez odkladu ministerstvu poškození, zničení, neoprávněné přemístění nebo odstranění nebo jiné znehodnocení hraničního znaku nebo zařízení upozorňujícího na průběh státních hranic, nebo

e) zdržet se činnosti, která může změnit stav hraničního pruhu nebo volné kruhové plochy nebo snížit, popřípadě znemožnit viditelnost průběhu státních hranic.

(2) Uživatelem podle odstavce 1 je osoba, která nemovitost užívá na základě smluvního vztahu k vlastníkovi nebo na základě jiného právního titulu; za uživatele se považuje i organizační složka státu. Obdobně to platí pro uživatele pozemku podle § 9.

§ 12

Povinnosti správce hraničního vodního toku

Správce hraničního vodního toku je povinen

a) udržovat hraniční vodní tok podle možnosti tak, aby nedocházelo ke změnám koryta hraničního vodního toku, pokud tomu nebrání podstatné vodohospodářské nebo ekologické zájmy, a

b) oznámit bez odkladu ministerstvu práce na hraničním vodním toku, jimiž může být dotčeno koryto hraničního vodního toku, nebo změnu břehů nebo koryta hraničního vodního toku, jakož i poškození, zničení, neoprávněné přemístění nebo odstranění nebo jiné znehodnocení hraničního znaku u hraničního vodního toku.

HLAVA VI

Průkaz a evidence pověřených osob

§ 13

Vydávání průkazu

Pověřená osoba při činnostech podle § 9 a 10 prokazuje oprávnění ke vstupu nebo vjezdu na pozemky nebo k užívání nemovitostí průkazem, který ji vydá ministerstvo, a občanským průkazem.

§ 14

Náležitosti průkazu

(1) Průkaz obsahuje

- a) údaje o držiteli průkazu, údaj o jeho zaměstnavateli, a
- b) údaje o datu vydání, časové platnosti a orgánu, který jej vydal.

(2) Vzor průkazu je uveden v příloze č. 2 k tomuto zákonu.

§ 15

Evidence pověřených osob

Evidence pověřených osob obsahuje údaje uváděné na průkazu (§ 14 odst. 1) s výjimkou podpisu jeho držitele.

HLAVA VII

Náhrada za majetkové újmy a náhrada za omezení využívání nemovitosti

§ 16

(1) Pověřená osoba je povinna šetřit práva a majetek vlastníka a po ukončení prací souvisejících s výkonem správy státních hranic uvést nemovitost do původního stavu. Přitom je povinna dbát, aby co nejméně rušila hospodaření a užívání nemovitosti. Může také po předchozím upozornění provádět v nezbytném rozsahu nutné úpravy terénu, oklešťovat nebo odstraňovat porosty překážející pracem při výkonu správy státních hranic.

(2) Jestliže není možné uvést nemovitost do původního stavu a vznikla-li vlastníku majetková újma v důsledku výkonu správy státních hranic, má právo na náhradu. Náhradu majetkové újmy hradí ministerstvo. Právo na náhradu majetkové újmy musí být uplatněno u ministerstva do 60 dnů od jejího vzniku, jestliže jde o újmu na polních kulturách, v ostatních případech do 1 roku ode dne jejího vzniku, jinak zaniká.

(3) Jestliže je vlastník nemovitosti omezen umístěním hraničního znaku nebo zařízení upozorňujícího na průběh státních hranic v obvyklém využívání nemovitosti, má právo na přiměřenou náhradu za toto omezení. Náhradu za omezení hradí ministerstvo, u něhož je nutno toto právo uplatnit do 1 roku ode dne oznámení o umístění hraničního znaku nebo zařízení upozorňujícího na průběh státních hranic na nemovitosti, jinak zaniká.

(4) Nedojde-li k dohodě o náhradě majetkové újmy nebo k dohodě o náhradě za omezení využívání nemovitosti do 3 měsíců ode dne podání návrhu na dohodu ministerstvem nebo do 3 měsíců ode dne uplatnění práva na náhradu vlastníkem nemovitosti, lze se náhrady domáhat u soudu.

(5) Náhrada za majetkovou újmu podle odstavce 2 nebo náhrada za omezení využívání nemovitosti podle odstavce 3 se neposkytuje, jde-li o nemovitost ve vlastnictví České republiky.

HLAVA VIII

Účast ve správním řízení

§ 17

(1) Ministerstvo je dotčeným orgánem při pořizování územního plánu pro obec, jejíž území sousedí se státními hranicemi. Ministerstvo pro tyto účely vydává stanovisko podle stavebního zákona.

(2) Ministerstvo je dotčeným orgánem v řízení o povolení záměru, týká-li se toto řízení stavby v bezprostřední blízkosti státních hranic. Ministerstvo pro tyto účely vydává vyjádření podle stavebního zákona.

Přestupky

§ 18

(1) Fyzická, právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že

- a) zničí nebo poškodí, neoprávněně přemístí nebo neoprávněně odstraní hraniční znak nebo zařízení upozorňující na průběh státních hranic,
- b) neoprávněně zasáhne do hraničního pruhu nebo do břehů nebo koryta hraničního vodního toku nebo do hraniční cesty, zhorší-li se tím zřetelnost průběhu státních hranic, nebo jestliže se tím změní jejich poloha, nebo
- c) neumožní nebo jinak ztíží pověřené osobě vstup, vjezd nebo výkon prací při správě státních hranic.

(2) Za přestupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do 500 000 Kč.

(3) Přestupky podle odstavce 1 projednává krajský úřad.

(4) Přestupek podle odstavce 1 může projednat příkazem na místě orgán Policie České republiky.

(5) Pokutu vybírá a vymáhá orgán, který ji uložil.

ČÁST TŘETÍ

Společná a závěrečná ustanovení

§ 20

Využívání údajů z katastru nemovitostí

K zajištění přehledu o nemovitostech pro účely správy státních hranic je ministerstvo oprávněno využívat bezplatně údaje z katastru nemovitostí.⁵⁾

§ 21

Zrušovací ustanovení

Zrušují se:

1. Zákon č. 245/1921 Sb. z. a n., o státních hranicích.
2. Vládní nařízení č. 237/1937 Sb. z. a n., jímž se stanoví ukončení doby provádění rozhraničovacích ustanovení mezinárodních smluv.

§ 22

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2002.

Klaus v. r.

Havel v. r.

Zeman v. r.

Příloha č. 1 k zákonu č. 312/2001 sb.

Vzor oválné tabule

Minimální rozměry oválné tabule jsou 530 mm šířky a 720 mm výšky.

Příloha č. 2 k zákonu č. 312/2001 sb.

¹⁾ Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů.

²⁾ Zákon č. 359/1992 Sb., o zeměměřických a katastrálních orgánech, ve znění pozdějších předpisů.

³⁾ Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Rakouskou republikou o společných státních hranicích ze dne 21. prosince 1973 uveřejněná pod č. 95/1975 Sb.

Smlouva mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o společných státních hranicích ze dne 3. listopadu 1994 uveřejněná pod č. 266/1997 Sb.

Smlouva mezi Českou republikou a Polskou republikou o společných státních hranicích ze dne 17. ledna 1995 uveřejněná pod č. 181/1996 Sb.

Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o společných státních hranicích ze dne 4. ledna 1996 uveřejněná pod č. 246/1997 Sb.

⁴⁾ Například zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁾ Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 347/2013 ze dne 17. dubna 2013, kterým se stanoví hlavní směry pro transevropské energetické sítě a kterým se zrušuje rozhodnutí č. 1364/2006/ES a mění nařízení (ES) č. 713/2009, (ES) č. 714/2009 a (ES) č. 715/2009.